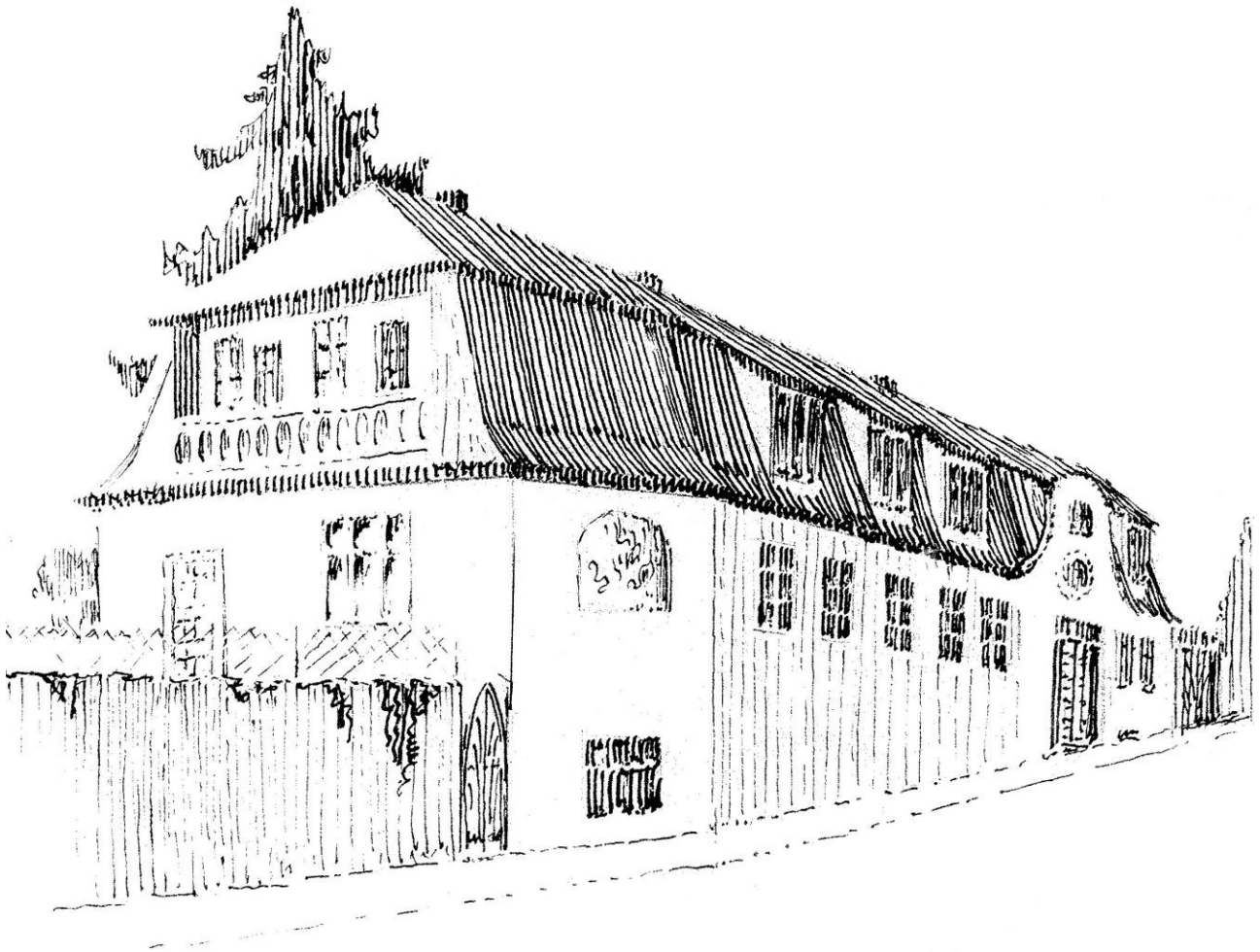

ZPRÁVY

SPOLEČNOSTI FRANTIŠKA BÍLKA

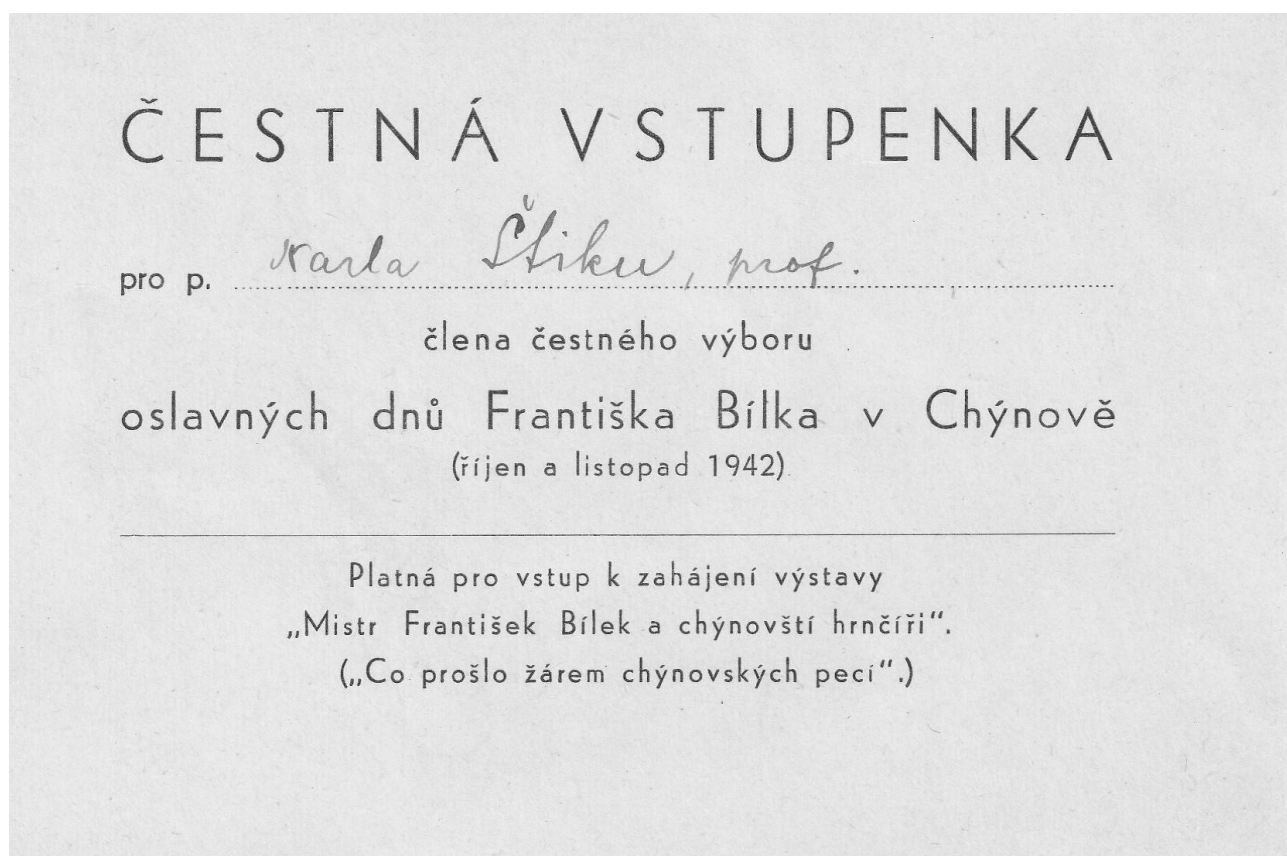

FRANTIŠEK BÍLEK
-1927-

48
jaro 2022

Obsah

J. Prášek: Mistr František Bílek a chýnovští hrnčíři – co prošlo žárem chýnovských pecí	3
V. Suchý: Neuskutečněný architektonický projekt Františka Bílka v Ronově nad Doubravou	16
F. Bílek o architektuře	19
František Bílek ve vzpomínkách Vlastimila Kybala	21
Vydání mapy „Vysočinou po stopách O. Březiny a F. Bílka“	28
J. Tůmová: Setkání členů a přátel Společnosti F. Bílka	29
F. Kožíšek: Výstava F. Bílka v Táboře	30
F. Kožíšek: Filmy o Františku Bílkovi	31
Drobné zprávy	32

Čestná vstupenka na Bílkovu výstavu v Chýnově v roce 1942 pro profesora Karla Štiku, českého malíře, grafika a pedagoga (1898-1975). K článku na str. 3. Foto: archiv M. Kellnera.

Obrázek na titulní straně: Návrh F. Bílka na přestavbu domu v Ronově č. 132. K článku na str. 16. Foto: archiv V. Suchého.

Mistr František Bílek a chýnovští hrnčíři - co prošlo žářem chýnovských pecí (Výstava k nedožitým 70. narozeninám F. Bílka v Chýnově v roce 1942)

Nedlouho před smrtí (13. října 1941) sdělil Mistr František Bílek svému synovi Františku Jaromírovi, že bude-li nějaká výstava k jeho sedmdesátinám (6. listopadu 1942), mělo by se vzpomenout sochařovy spolupráce s chýnovskými hrnčíři. Narážel tak na dobu svého dětství a mládí, kdy v Chýnově, vyhlášeném jihočeském středisku hrnčířské výroby, pracovalo na dvě desítky mistrů. Jejich dílny byly s ohledem na používání pecí většinou mimo centrum městečka, na předměstí, nedaleko Bílkova rodného domu. A když už Bílek pracoval jako sochař, pociťoval zřetelně úpadek tohoto tradičního řemesla, neboť zákazníci žádali trvanlivější tovární zboží (hrnce, talíře, mísy, hrnky apod.) a chýnovských hrnčířů rychle ubývalo. Snažil se jim pomáhat vytvářet nové vzory na keramiku, aby zboží atraktivněji, ale konec dílen se zastavit nepodařilo. Bílek byl hrnčířům vděčný, že jako chlapec mohl s nimi pracovat na kruhu, že z jejich hlíny mohl vytvářet jakékoliv předměty a spolu s tradičním zbožím je vypalovat v pecích. Ne nadarmo se Chýnovským přezdívalo „třepáci“ – podle třepů, lidového pojmenování střepů, které po nich zbývaly na náměstích a návších měst a vesnic po odjezdu z trhů.

Pohled do zákoutí výstavy věnovaného tradičním výrobkům chýnovských hrnčířů.

Uspořádání výstavy se ujalo město, hlavní tíže ležela na Městském muzeu, založeném v roce 1908, umístěném v prvním patře budovy tehdejší radnice. Organizátoři nejdříve vytvořili dotazník, určený zejména pro místní občany, kteří měli do 10. září nabídnout, co z Bílkova díla, případně z produkce chýnovských hrnčičů, mohou nabídnout na výstavu. Souběžně byl vytvořen adresář osobností, zejména politického a uměleckého života. Těmto osobnostem bylo nabídnuto členství v čestném předsednictvu. Řada z nich přijala (Karel Gabriel, Cyril Bouda, Max Švabinský, Ludvík Kuba, J. R. Marek, Karel Svolinský, Josef Skupa, Oldřich Blažíček, Jaro Procházka, Miloslav Hýsek a mnoho dalších). Někteří z nich poslali větší či menší finanční obnos na režii výstavy. Jiní nepřijali z různých důvodů. Často to bylo stáří, či nemoc, nebo velké pracovní zaneprázdnění (Josef Lada, Josef Franta, Čeněk Vosmík a jiní). Básník Petr Bezruč poděkoval za čest, ale uvedl, že je v zájmu obou stran, aby nebyl v čestném předsednictvu. Je totiž „na listině tvorů řekněme nemilovaných“. Také známý příznivec a velký znalec života i díla Bílkova, tábořský sociolog Emanuel Chalupný, požádal, aby nebyl do čestného předsednictva jmenován, a to na protest proti programu. Nezdála se mu vhodnost hry Gabriely Preissové Gazdina roba, která měla být uvedena v Chýnově v nově vystavěném kulturním domě v den otevření výstavy souborem českobudějovického Jihočeského divadla. Podle Chalupného „je duchu Bílkovu spíše protichůdná a v jejím sehrání neshledávám naprosto žádnou oslavu jeho tvorby“, uvedl v dopise z 21. 9. 1942. A dodal: „Druhá proponovaná hra není v programu ani jmenovaná, a jest možno, že její volba bude stejně nevhodná“. (Tou hrou, jak se později ukázalo, byla Vrchlického Noc na Karlštejně, provedená místními ochotníky. V roli císařovny Alžběty pohostinsky vystoupila přední členka činohry Národního divadla v Praze, Marie Glázrová, role císaře Karla IV. se zhostil Bílkův syn, v té době farář církve českomoravské v Pacově, František Jaromír Bílek, a hru místním ochotníkům pomohl nastudovat prof. Jaroslav Hurt z Tábora, bývalý šéfrežisér ND v Praze. Výpravu měl na starosti akademický malíř František Hájek.)

S výstavou výrazně pomohl grafik Jaroslav Žoha a značně se angažoval i Bílkův syn František Jaromír, hybnou silou byl ovšem učitel Josef Vrkoč, který měl na starosti muzeum.

Průmyslová tiskárna v Praze vytiskla 500 kusů dvojjazyčných plakátů. V německém textu bylo několik gramatických chyb, na které upozornil cenzurní úřad, který rovněž zakázal realizovat původně uvažovaný náklad 1 000 kusů. V rámci úsporného válečného hospodářství bývalo v takovém rozměru (63 x 95 cm) obvykle povolováno pouze 250 kusů, v tomto případě se různými přímluvami podařilo vymoci povolení k nákladu dvojnásobnému. A protože v protektorátu platily rasové zákony, musela se v textu objevit formulka: „Židům nepřístupno“.

Organizátoři výstavy měli vůbec s němčinou problémy. Těžko říct, kdo koncipoval německou část programu oslav, která se všem zasílala. Když

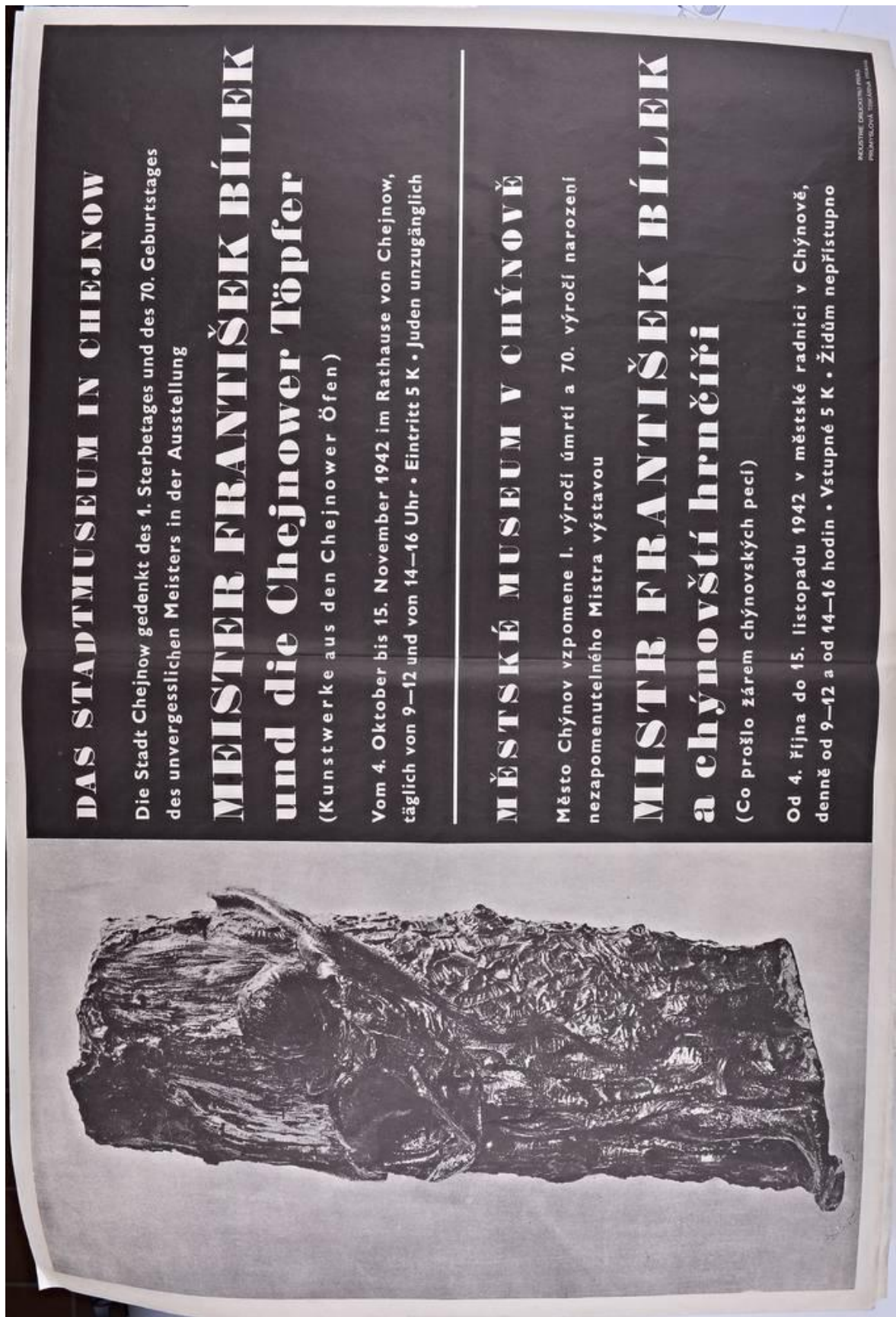
doputovala na Státní úřad do Prahy s žádostí o přijetí členství v čestném výboru, sdělil podepsaný Zemský viceprezident, že přijmout členství odmítá, a zároveň upozornil, že německý text programu obsahuje celou řadu zásadních chyb (na první pohled je jich přes deset, nehledě na krkolomnost textu!). Vysoký nacistický úředník sdělil, že očekává, že koncipování německých textů bude v budoucnu věnována potřebná pozornost. Korunu této trapné záležitosti ze strany Chýnovských ovšem nasadili sami němečtí úředníci, kteří dopis, datovaný 25. září 1942, neodeslali do jihočeského Chýnova, nýbrž na obecní úřad do Libčic nad Vltavou. Součástí této obce je rovněž Chýnov, který ovšem s Bílkovým rodištěm má společný pouze název. Po nesporném zděšení Libčických byl dopis následně přeposlán na správné místo.

Pohled na vystavená Bílkova díla. Vpředu busty M. Blaschkové (vlevo) a Bílkovy manželky s dětmi.

K dokreslení totalitní situace v protektorátě je dobré dodat i fakt, že všechny úvodní projevy, které zazněly při otevření výstavy, musely být předem odevzdány cenzorům na tábořském okresním úřadě, kteří je zhlédli, případně upravili, a bylo zcela jasné, že musely zaznít přesně tak, jak byly schváleny.

O výstavě a celkově o programu Bílkových oslav se veřejnost poprvé dozvěděla v kulturním přehledu Českého rozhlasu v sobotu 12. září v 17.55 hod.

DAS STADTMUSEUM IN CHEJNOW

Die Stadt Chejnow gedenkt des 1. Sterbetages und des 70. Geburtstages
des unvergesslichen Meisters in der Ausstellung

MEISTER FRANTIŠEK BÍLEK und die Chejnower Töpfer

(Kunstwerke aus den Chejnower Öfen)

Vom 4. Oktober bis 15. November 1942 im Rathaus von Chejnow,
täglich von 9—12 und von 14—16 Uhr • Eintritt 5 K • Juden unzugänglich

MĚSTSKÉ MUSEUM V CHÝNOVĚ

Město Chýnov vzpomene I. výročí úmrtí a 70. výročí narození
nezapomenutelného Mistra výstavou

MISTR FRANTIŠEK BÍLEK a chýnovští hrnčíři

(Co prošlo zářem chýnovských pecí)

Od 4. října do 15. listopadu 1942 v městské radnici v Chýnově,
denně od 9—12 a od 14—16 hodin • Vstupné 5 K • Židům nepřístupno

EXKURZIVNÍ PRÁŽ
PROJEKTOVÁ ČISTĚNÁ

Plakát zvoucí na Bílkovu výstavu v Chýnově v roce 1942.

4. října dopoledne byl na hrob na chýnovském hřbitově, v němž bez pár dnů již rok odpočívaly umělcovy ostatky, položen věnec a krátce nato, v 11 hodin, zahájil starosta města Karel Cihlář výstavu nazvanou „Mistr František Bílek a chýnovští hrnčíři“ s výstižným podtitulem „Co prošlo žárem chýnovských pecí“. Otevřena byla denně od 9 do 12 a od 14 do 16 hodin, a to až do neděle 15. listopadu. Současně umožnila rodina po dobu trvání výstavy prohlídku sochařova atelieru v tzv. „chaloupce“ na předměstí, a to denně od 10 do 11 a od 15 do 16 hodin. Podobně byla zájemcům zpřístupněna každou sobotu od 9 do 12 a od 14 do 17 hodin Mistrova pracovna v jeho pražské vile v tehdejší Gollově ulici čp. 1.

Zahájení se uskutečnilo v sále kulturního domu ve dvoře radnice. Na jevišti umístili pořadatelé velkou Bílkovu fotografii. Mimo úvodní řeč starosty Cihláře zazněl proslov Mistra syna Františka Jaromíra Bílka a z odborného hlediska promluvil ředitel pražského Umělecko-průmyslového muzea, Dr. Karel Herain. Zatímco projevy prvních dvou řečníků se dochovaly a uvádíme je na jiném místě, z Herainova projevu máme jen krátký záznam otištěný v novinách A-Zet ze 7. října: „Sochař František Bílek neměl nikdy vyslovené zájmy umělecko-průmyslové. Ale už od r. 1893, kdy se poprvé vrátil z ciziny opět do Čech a usadil se v rodném Chýnově, začal si všímat místních hrnčířů a možností, daných místními a okolními ložisky hlíny a příznačností ve výrobě. Toto období, přesahující ještě o několik let dobu po roce 1900, je u Bílka příznačně keramické a teprve postupně bylo předstiženo a vystřídáno zejména zájmem o dřevo. V rozpětí asi deseti tehdejších let vznikalo nemálo pálených hlin figurálních, v nichž poznáváme první modely nebo studie pozdějších Bílkových velkých plastik a reliéfů, ale byly vytáčeny a ručně modelovány rovněž hojně tvary osobité a symbolicky pojetých váz a různých užitkových předmětů, například kahanců, kropenek a pod. Bílek se seznámil se všemi místními hrnčíři, pokud je v Chýnově ještě zastihl, zejména s Antonínem Pakostou, u něhož také sám pracoval, ale jenž předčasně zemřel, a dále se Strakatým, Míkou a Svobodou, zvaným „Anáček“. Obeznámil se rovněž s jejich „glejtováním“, t. j. zelenými, hnědými a světložlutými polevami a naučil se vyzdihovati místní příznačnost, t. zv. černého pálení, dosahovaného zakouřením vypáleného zboží dýmem po uzavření průduchů. Užitkové předměty, které vznikaly v Chýnově v letech devadesátých minulého století, byly vesměs polévané a vynikající nevšedním pojetím tvarů a reliéfní výzdobou. Na příklad květinové vázy mají tvary odvozeny z květných kalichů v různých stavech. Z reliéfů, zdobících jejich povrch, zasluhují zaznamenání zejména „Prorok Ezdráš“, „Slepec“, „Nosič světla“, „Ave Maria“, „Prorok Rama“ a „Adam a Eva“. Kromě těchto polévaných váz, provedených vesměs ručně, vznikla v letech dvacátých skupina jejich replik, tlačených do hlíny chýnovským hrnčířem Míkou a nepolévaných.“

MĚSTO CHÝNOV vzpomene I. výročí úmrtí a 70. výročí narození velikého svého rodáka, slavného českého umělce, akademického sochaře, malíře, grafika, řezbáře, keramika, architekta a výtvarného spisovatele, Mistra Františka Bílka.

MĚSTSKÉ MUSEUM V CHÝNOVĚ

se všemi kulturními spolky uspořádá v říjnu a listopadu 1942

OSLAVNÉ DNY FRANTIŠKA BÍLKA

S TÍMTO POŘADEM:

4. října: v 10:45 hod. na místním hřbitově položení věnce na hrob Mistrův;
v 11 hod. otevření výstavy: „Mistr František Bílek a chýnovští hrnčíři“.
(„Co prošlo zářem chýnovských pecí“.) Výstava bude otevřena denně od 9—12, 14—16 hod. a potrvá do neděle 15. listopadu;
v 19:30 hod. v Kulturním domě Jihočeské divadlo (Gabriela Preissová: Gazdina roba).
7. listopadu: v 19:30 hod. krajová půlhodinka pražského rozhlasu: Chýnov a Mistr František Bílek.
15. listopadu: ve 20 hod. divadelní představení ochotnického spolku v Kulturním domě.
Mistrova pracovna v jeho vile čp. 133 bude přístupna obecnstvu po dobu trvání výstavy denně od 10—11, 15—16 hod.

Dovolili jsme si pro chystané slavnosti zvoliti Vás do

ČESTNÉHO VÝBORU

v důvěře, že volbu naši vlídně přijmete, přikládáme čestnou vstupenku a prosíme o laskavé projevení Vašeho souhlasu zasláním zpět přiloženého potvrzení.

Těšíme se, že Vás budeme moci uvítati v našem městě, poručíme se v oddané úctě

SDRUŽENÉ KORPORACE V CHÝNOVĚ.

PRACOVNÍ ODBOR:

Josef Novák,
předseda Kuratoria musea.

Karel Cihlář,
starosta města.

František J. Bílek,
za rodinu Mistrovu.

Josef Vrkoč,
jednatel Kuratoria.

František Haupt,
předseda M. O. K.

Ukázka vystavené Bílkovy keramiky.

Po uvítání vzácných hostů a úvodních projevech se účastníci slavnostního zahájení odebrali do čtyř sálů v prvním patře radnice, v nichž byla výstava instalována. Hned v první místnosti předváděl poslední chýnovský hrncíř Rudolf Strakatý, který se ovšem již řemeslem neživil, točení na hrncířském kruhu. Nepracoval tam ovšem stále, ale pro skupiny nebyl problém si ho objednat. Druhou místnost vyčlenili chýnovským hrncířům. Památkou na ně byly vázy, kachle i sošky, ale především tradiční, byť často zdobné mísy, kuřáky pro včelaře, džbánky, kropenky. Všemuvádily dvě asi 70 cm vysoké plastiky sv. Václava a sv. Jana Nepomuckého od hrncíře Jana Pakosty. Třetí místnost věnovali pořadatelé profesionálním umělcům – sochařům: vystavoval zde nejmladší bratr Františkův, Antonín Bílek, další chýnovský sochař, syn Bílkova bratrance Karel Gabriel, Bílkův spolužák, který s ním občas pracoval v chýnovském ateliéru, Milan Havlíček a konečně Josef Kapinus, kterého Bílek učil modelování a řezbu. Bohužel nedochovaly se žádné seznamy vystavených prací, tak jsme odkázáni pouze na novinové články. Z nich se dozvídáme, že Havlíček vystavoval rozměrný reliéf, zvaný Anděl, a Gabriel malé, krásně modelované plastiky – Žně, Naděje, Jidáš, Faun, Jan Hus, Jan Žižka a Žnečka a také několik kachlů.

Poslední, největší síň byla věnována Františku Bílkovi. Návštěvníci zde mohli obdivovat na osmdesát jeho prací, většinou z ranějšího období, mnohé z nich byly málo známé, nebo vůbec neznámé a u některých byla zřejmá spojitost právě s chýnovskými hrncíři. I zde jsme odkázáni na novinové reference. Citujme z článku J. R. Marka *Sochař František Bílek a Chýnov*, který vyšel v časopise *Pestrý týden škole a rodině*, 17/42:

Soubor zabírá různé druhy keramiky: podobizny, jednotlivé sochy i složitější komposice, reliéfy, nádoby, svícny, kropenky, kahance. Jsou tu portréty: Julia Zeyera, Otakara Březiny, matky umělcovy a jeho vlastní rodiny, MUDr. J. Nečase, M. Šárecké, sester Fischerových, paní Blaschkové. Živé výmluvné lidské tváře zírají z těch šedých a červenavých keramik, citová vroucnost a niternost portrétovaného; zejména tvář Březinova, oproštěná všech lidsky přelidských podrobností a přesto neomylně pravdivá, mocně vyzařuje básníkovu duchovnost. Podobně i Zeyerova, jež je mnohem zevrubnější, epičtější, ač je modelována – zpaměti.

Kdežto tyto podobizny jsou v podstatě poutány danou skutečností, podobou, ostatní sochy, komposice, prozrazují svobodně a plně Bílkovu ideovou koncepci světa. V „Tanci kolem zlatého telete“ víří opilý lidský rej vášní, na půdě, z níž šlehají plameny Gehenny. „Adam a Eva“ se svíjejí v bolestné hrůze hříchu. V „Surovosti“ přízrak zvířecí podoby bezohledně šlape lidské postavy. K motivu orby se vrací Bílek několikrát: nejdříve tři ženy, zapřažené do pluhu v největším úsilí vyrývají brázdou (v malé skizze realistické náznakovosti), potom již těžkým křížem rozorávají zemi, a posléze člověk jedinec prsty drásá půdu. „Neseni do hrobu“: dvě postavy sehnuté více bolestí než tíhou bezvládného těla, sestupují s Ukřižovaným do hrobu. Velký kachel sám naznačuje názvem: „Zarůstí do stromu bratří“ posláni člověkovu.

Dobyvatelským úsilím strhuje člověk z nebe hvězdu „Vím“. V návrhu pomníku Juliu Zeyerovi doba modeluje básníka a v příboji vln vytváří podoby jeho díla. „Potopa“ milosrdným pláštěm přikrývá všechnu neřest. Posléze osm z velké řady Bílkových Proroků vyjadřuje prvním zachycením výtvarné myšlenky v různých variantách lidské usilování k Bohu. A ještě je tu půvabná drobnůstka, spíše osobně důvěrná vzpomínka na staroegyptskou plastiku „Královna Hačepsut“.

Reliefy rozvádějí více kresebně, plošně Bílkovy meditace nad „Otčenášem“, nad významem slov a jmen „Matka“, „Maria“, „Eva“, „Barbora“, nad „Křížovou cestou“, z níž jsou tu tři zastavení a ještě „Ukřižovaný“ zvláště; náhrobní reliéfy rozmlouvají o „Rozloučení“ a „Věčném shledání“.

Sepjaté nebo zbožně vztažené ruce skýtají sochaři podněty ke svícům, kropenkám, kahanům na „věčné světlo“. Ani váza není Bílkovi lhostejně užitkovou nádobou: v prvním stadiu, kdy právě nejvíce myslil na chýnovské hrnčíře, přetvořuje přírodní tvary, jako v nádobě, kde lidská postava rozvírá květ slunci, nebo užije plodu jalovce, makovice, podbělu, jinde zase plodu se zlomenou ratolestí jako uchem; všechny tyto typy mají ještě živě rozehraný přírodní charakter. V druhém stadiu Bílek již objemy více odhmotňuje či spíše odpozemšťuje, jejich tvary jsou vznosně štíhlé, některé útlostí připomínají řecký lekythos a obětní nádoby, jsou jen přitlumeně a měkce přizdobeny reliéfy a lidskými postavami a detaily.

Tolik k výstavě pozdější vydavatel dopisů „Bílek – Zeyer“ J. R. Marek.

Součástí vzpomínkových akcí byla též Krajská půlhodinka, sobotní podvečerní pořad Českého rozhlasu 7. listopadu, vysílaný pod názvem „Chýnov – město Bílkovo“. A když v neděli v podvečer 15. listopadu 1942 zapadly dveře za posledním návštěvníkem, mohli organizátoři konstatovat, že výstavu navštívilo přes dva tisíce zájemců. Po jejím skončení získali chýnovští muzejníci do sbírek darem nebo koupí několik výrobků místních hrnčířů a od sochařova syna zakoupili s určitou slevou za 3516 korun 73 dřevorytů. Po zrušení chýnovského Městského muzea v roce 1964 přešel celý jeho fond i dokumentace do Husitského muzea v Táboře.

Tomuto muzeu a zejména jeho odborné pracovníci, Mgr. Lence Zajícové, děkujeme za poskytnutí veškerých materiálů ke studiu i za možnost v tomto článku publikovat sbírkové fotografie z chýnovské výstavy.

Jiří Prášek

Projev starosty města Karla Cihláře

Vážení občané, vážení hosté!

Zahajuje výstavu prací nezapomenutelného našeho rodáka, Mistra Františka Bílka a výstavu hrnčířského umění našeho města a kraje z minulé doby, vítám Vás všechny co nejupřímněji.

Město Chýnov, které loňského roku za bolestné soustrasti celého českého národa ukládalo v posvěcenou zem tělesné ostatky nesmrtelného umělce a apoštola lidské a božské lásky, Mistra Bílka, k věčnému odpočinku, vzpomíná dnes se vřelou vroucností jeho památky. Letošního roku chtěli jsme uctítí sedmdesátku svého vzácného rodáka a pokloniti se jeho veliké tvůrčí a apoštolské práci. Nebylo nám toho dopřáno. Majestát Smrti zastavil tep jeho ušlechtilého srdce a zlomil ruce, které, poslušny příkazů Boží lásky, vztýčovaly se vysoko k modlitbě lidstva.

Mistr odešel, volán z tajemných dálek tím, kdo jej povolal k tvůrčí práci, ale jeho dílo zůstalo živé a živoucí. Skláníme se v prvním výročí jeho smrti před ním s pevnou vírou, že je tu s námi spjat duchovně, že tělesně mrtev, dlí duchovně živ mezi námi.

Spojili jsme výstavu jeho prací s výstavkou hrnčířského umění našeho města a kraje. Učinili jsme tak proto, že Mistrův vztah k našemu lidovému umění keramickému, jehož sláva pohasla již před lety, byl velmi vřelý. Ve své pracovně a ve svém obydlí shromáždil mnohé krásné ukázky tohoto umění, posvěcené hlubokou vroucností náboženskou a tvůrčím uměleckým citem. Bílkův vztah k tomuto umění tkví přímo v kořenech jeho umělecké bytosti. Je synem svého kraje, duchovním ztělesněním všech jeho náboženských, mravních a uměleckých hodnot.

Mezi prostými chýnovskými hrnčíři, z jejichž děl vyzařuje nejen citová vroucnost a náboženská jímavost, nýbrž jemná umělecká duše, a mezi snivým, v duchovní svět zahleděným Mistrem, jest přímá souvislost.

Z jedné duchovní půdy, z jednoho a téhož keře, živeného týmiž vnitřními silami, vypučel květ nesmírné velikosti, do něhož vložil Stvořitel znamení své vůle: aby člověk, oproštěný slepoty, vešel na cesty bratrství a lásky. Jednoho z těch, kteří měli stejnou duši a stejné srdce, učinil vyvoleným, aby v něm zjevil těm, kteří hledají zákony boží, svou jsoucnost.

Kloníme se před památkou tohoto apoštola lidských srdcí, vzdáváme současně čest všem těm bezejmenným lidovým umělcům, kteří z naší půdy vyrostli a vtiskli kraji, který milujeme, své umělecké posvěcení.

Tímto krátkým projevem považuji výstavu za zahájenou.

Projev faráře Františka J. Bílka, Mistrova syna

Vzácní hosté! Drazí spoluobčané! Paní a pánové!

Krátce před otcovou smrtí u lůžka nemocného, když západ říjnového slunce vrhal své poslední paprsky do zšeřelého Zeyerova pokoje naší milé chýnovské chaloupky, vyslechl jsem pokorně a s upřímnou vděčností tatínkovo srdečné vzpomínání let dávno minulých.

Vyprávěl mi, jak v dobách jeho tvůrčích počátků našel vzácné spolupracovníky, kteří svým porozuměním pomáhali mladému zasněnému umělci. Přijímali k vypálení výtvořů Mistra, jim dodali v žáru svých pecí patinu velkolepé keramiky.

Byli to chýnovští hrnčíři, kteří našli ve svých pecích vedle krajáčů, džbánů a jiných užitkových nádob ještě dost místa pro práce jiného, hlubšího druhu.

Toto jejich pochopení pro tvorbu otcovu činilo z jejich dílen místo jedinečné spolupráce. U hrnčířského kruhu sedával vedle vlastního mistra i umělec a s rozletem duchovních perutí dodával nádobám tvary nebývalé, vytvářel z mazlavé hlíny našeho kraje sochy a jiné plastiky nezvyklé krásy; pod jeho rukou se rodilo, rostlo, nabývalo forem mohutné dílo veliké ceny.

Tak se staly chýnovské hrnčířny, pece i jejich mistři svědky, jak z prostinké hlíny se mohou vytvořit díla, jež mluví k věkům.

Zvěčnělý otec si cenil práce chýnovských hrnčířů, zkušených rad i života mnohých. V posledním týdnu před smrtí vzpomínal ve dlouhém hovoru na součinnost svoji s nimi. Skončil své vyprávění laskavou výzvou ke mně: „Chceš-li pořádat nějakou výstavu k mým sedmdesátinám, vzpomeň mé spolupráce se zdejšími hrnčíři!“

Když jsem se o několik dní později skláněl nad otcovou rakví při tklivém s ním loučení, ozvala se v mém nitru opět jeho slova: „Vzpomeňte mé spolupráce s chýnovskými hrnčíři!“

Tato slova mne zavázala k činu. Při počátku uplatnění myšlenky našel jsem vzácné pochopení u místních osvětových pracovníků, kteří z piety k otci přijali bez výhrad návrh uspořádat na památku 1. výročí úmrtí a k uctění sedmdesátých narozenin otcových výstavu Františka Bílka a chýnovských hrnčířů. Nebylo možno omezit se pouze na Bílkovo keramické dílo.

Není zde Mistra, není tu ani činných chýnovských hrnčířů. V naší výstavě bylo nutno dokázat, že chýnovští hrnčíři zde byli a že své dílo uměli. Právě ta okolnost, že něco uměli, přivedla do jejich dílen sochaře Františka Bílka.

Těžko dokazovat, když hrnčířská pec již v Chýnově není, sbírky musejní nemají tolik keramických čísel, jež by zaplnila hrnčířskou užitkovou expozici. Město Chýnov se obrátilo na občanstvo s výzvou, aby zapůjčilo keramické předměty do výstavy. Občané měli ve svých příbytcích výrobky z chýnovských pecí; laskavým zapůjčením získalo městské museum věci, jež jsou hodnotným doplňkem otcovy keramické výstavy.

Ukázka vystavené Bílkovy keramiky.

Po vzoru našeho zvěčnělého tatínka docházeli k hrnčírům i jiní výtvarní umělci; i těch bylo nutno vzpomenout, aby byla výstava ve svém přehledu úplná. Umělci, když jim bylo vysvětleno, o jaký kulturní podnik velikého významu se jedná, ochotně zapůjčili své práce pro naši výstavu.

Vzácní hosté! Milí a vážení přátelé! Tak vyrostlo dílo, jež Vám s pořadatelstvem předkládám. Ze vzácné ochoty zdejšího občanstva, jež s nevšední obětavostí zapůjčilo užitkové i umělecké výtvary hrnčířské, z plného pochopení slavné správy otcova rodného města i z dobré vůle otcových žáků vznikala tato výstava. Je mou povinností, abych všem z tohoto místa, kteří se přičinili o šťastnou realizaci pietní výstavy, za rodinu naši vroucně poděkoval.

Chápeme vše, co bylo vykonáno pro zdar dnešní výstavy jako akt upřímné piety rodného Chýnova zesnulému umělci.

Chci zdůraznit, že sochař František Bílek upřímně měl rád svůj rodný kraj; v Praze se cítil hostem, v Chýnově byl doma. Odtud vyšel, sem se na sklonku svého plodného života vrátil, aby zde po dvouletém trvalém pobytu se rozloučil s pozemskou poutí.

Chýnov byl kulturním střediskem, když za Františkem Bílkem přijížděli básníci Julius Zeyer a později Otokar Březina, hudební skladatel Josef Bohuslav Foerster, spisovatel Vilém Mrštík a jiní velcí a slavní tohoto národa.

Chýnov byl i smutným kulturním střediskem, když 16. října minulého roku se přijely vynikající osobnosti českého národa rozloučit s mrtvým umělcem.

Chýnov je do jisté míry i nyní jedním z kulturních středisek, kdy vzácní hosté se sjíždějí ze všech koutů naší domoviny, aby účasti na zahájení výstavy „František Bílek a chýnovští hrnčíři“ vzdali pietní poctu zesnulému Mistru.

Výstava dnes zahájená je prvním podnikem Městského musea v Chýnově většího formátu. Kéž následují další dobře promyšlené a vhodně volené kulturní podniky, aby Chýnov se stal a zůstal důležitým kulturním střediskem širokého krajevého významu.

Konečně říci chci otcovu rodnému kraji: Tou láskou posvátnou, jíž zvěčnělý tvůrce miloval domov, chaloupku, město své rodné, my všichni, jimž krev rodu Bílkova v žilách se rozlévá, proudí a v tepnách bije, chcem v otcových šlépějích a v stopách svých dědů dál kráčet k rozkvětu kraje, být dobrým zrnem v chýnovském kulturním poli, pomáhat v duchovním rozvoji drahému lidu, životem podobni plným klasům, v nichž duchovní obilí chystá se ke žnám!

Neuskutečněný architektonický projekt Františka Bílka v Ronově nad Doubravou

Vila MUDr. Jaromíra Nečase v Ronově nad Doubravou, kterou pro tohoto svého švagra projektoval František Bílek, je zájemcům o Bílkovo dílo pravděpodobně známa.¹ Málokdo ale ví, že jí předcházela Bílkův návrh přestavby domu vedlejšího, s popisným číslem 132.

Dům získal počátkem čtyřicátých let 19. století MUDr. Josef Hruš, rodák z Tuněchod u Chrudimi, který zvítězil ve výběrovém řízení, vypsáném na místo lékaře pro Ronov a okolí. On a jeho manželka Anna /rozená *Mokřížová z Valů u Přelouče*/ dům zakoupili a postupně se tu narodilo pět jejich dětí – syn a čtyři dcery, což vedlo i k přestavbě a rozšíření bytových prostor. Z dcer jsou pro historii domu důležité dvě: Vilemína a nejmladší Josefina. Vilemína Marie se jako mladá vdova po vydavateli Havlíčkova Slovanu, Hynku Militkém, provdala roku 1879 za MUDr. Jaromíra Nečase, který ji léčil a byl přítelem jejího bratra Roberta. V tomto manželství se narodily tři děti – Jaromír, Vilém a Berta.

Vilemína ovšem zemřela předčasně, v pouhých 46 letech, kdy bylo i nejstaršímu synovi teprve 13 let. S péčí o děti pak jejich otci pomáhala jejich teta Josefina, provdaná Killmayerová, která jediná v Ronově zůstala a po smrti otce v roce 1886 ronovský dům zdělila. Děti u ní často, zejména v létě, pobývaly, v pozdějších letech už i se svými potomky. Když pak v roce 1927 jako bezdětná zesnula, odkázala ronovský dům synovcům a neteři, provdané za sochaře Františka Bílka. Jaromír a Vilém sestřin podíl vyplatili a právě tady potom konečně začíná historie Bílkova architektonického projektu přestavby tohoto domu.

Dochované Bílkovy plány jsou označeny Bílkovým podpisem a datem 1927. Je tedy zcela jisté, že se jedná o jeho první architektonický záměr v Ronově nad Doubravou, což potvrzuje navíc i to, že v nakresleném uličním pohledu je jasně patrné zamýšlené umístění Bílkova reliéfu – terakotové lunety „Jak čas utíká“. Právě ta se potom, po pěti letech, také objevila na jím navržené a realizované vile MUDr. Jaromíra Nečase ml.

Zajímavé jistě je u neuskutečněného návrhu jeho celkové pojetí a citlivé zakomponování do okolního zastavěného prostředí. Návrh je ve svém pojetí velmi příbuzný ostatním Bílkovým návrhům na obytné domy, jak v Chýnově, tak i pozdější ronovské vily. Nechybějí tu vikýře v podkroví, balkony i mansardová střecha. Střecha navržené přestavby má celkem tři různé sklony a západní strana má mnoho společného s domovním průčelím chýnovské „chaloupky“.

Nejsem odborník na architekturu a budu tedy pro jistotu dále už citovat

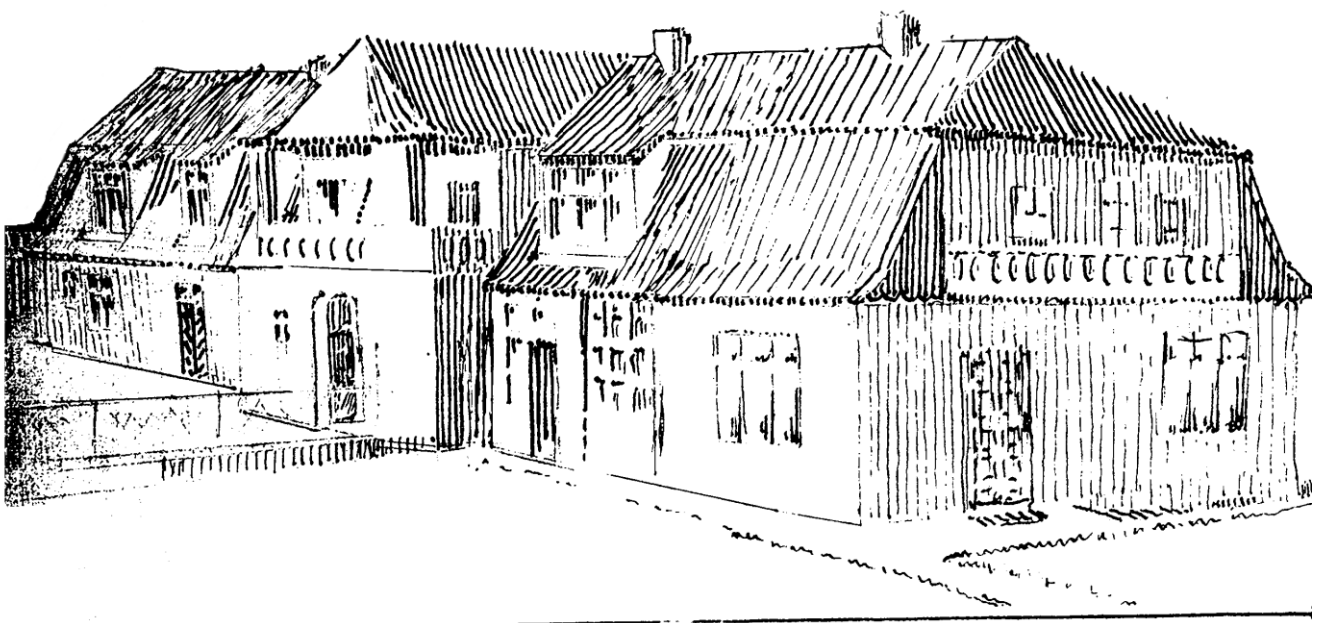
---

¹ *Psali jsme o ní ve Zprávách SFB č. 33/2014 na str. 16-22. Pozn. red.*

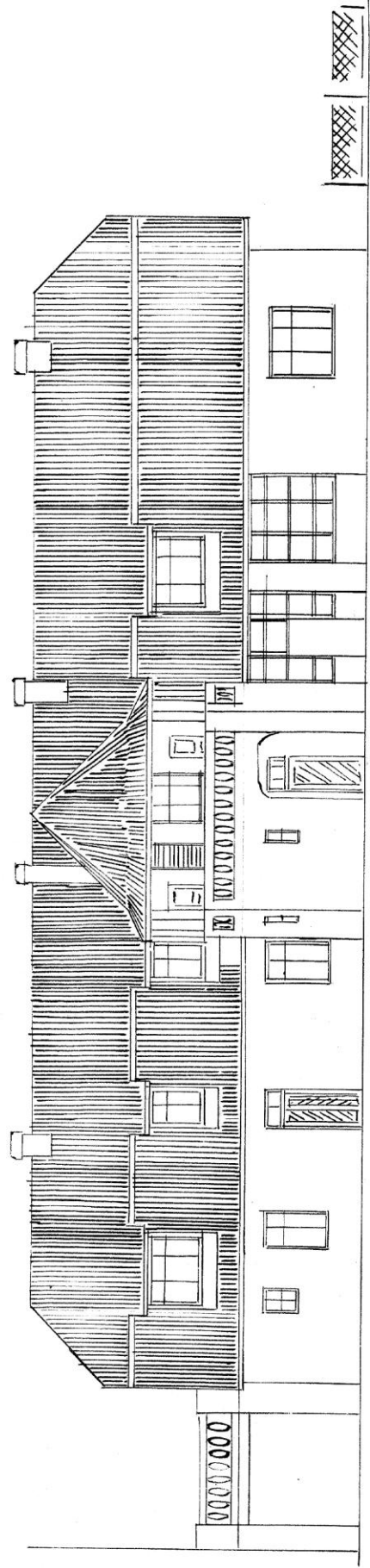
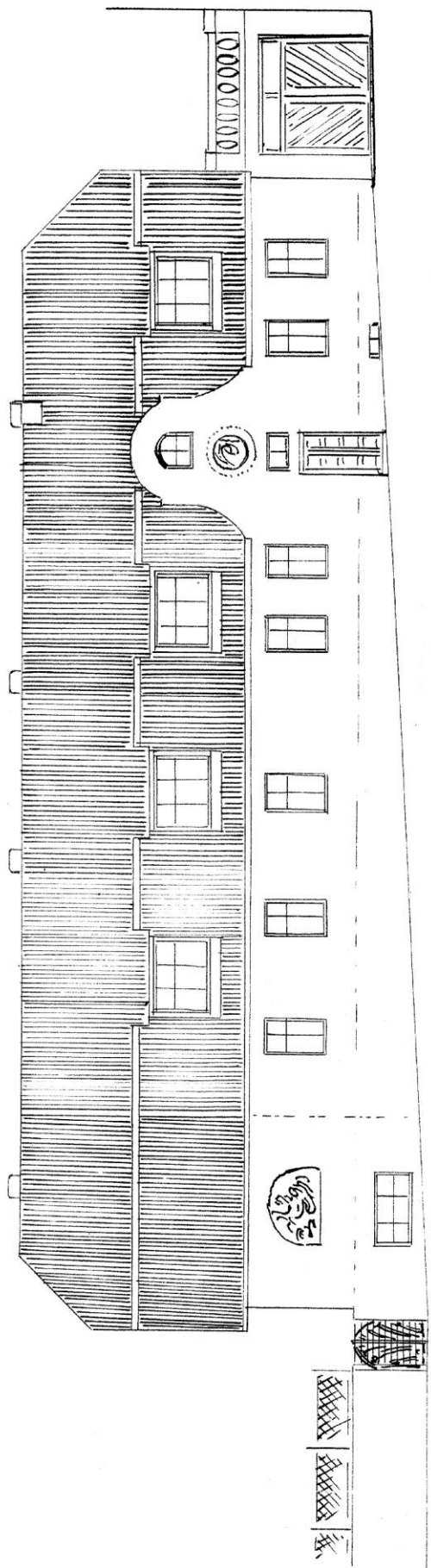
z hodnocení prof. Zdeňka Sejčka (*1926), který je v této oblasti rozhodně osobou kvalifikovanější. Jedná se o úryvek z jeho rukopisu pro časopis Architekt, který však nebyl nakonec vydán:

„Objevený Bílkův návrh má z venkovního pohledu zajímavé užití frontálního štítu nad hlavním vchodem, v jehož příčném směru je do zadní severní strany vysazena rizalitní část budovy s klenutým zahradním vchodem. Mezi těmito architektonickými prvky měla pravděpodobně procházet hlavní, příčná chodba stavení. Štít je zcela evidentně odvozen z lidové barokní architektury. Dokládá to i náznak tzv. „volského oka“, rámovaného kruhově stočenou ratolestí ve štukovém provedení. Tento prvek měl zcela jistě inspiraci v dodnes existujícím stavení č. p. 25 v Ronově n. D. postaveným v selském baroku v polovině 18. století. Horní štítové okno obdélníkového tvaru, proponované v nákresu, koresponduje s okny sousedního barokního domku č. p. 131. V úvahu připadají i dva barokizované štíty domku /stojícího do roku 1990/, úhlopříčně k jihu. Toto stavení č. p. 204, tenkrát existující, spadalo do nejbližší zástavbové enklávy, stejně jako stavení č.p. 141 (*dnes už rovněž neexistující*) s mansardovou střechou krytou šindelem, s nezbytným dřevěným vikýřem. Zahradní rizalit počítal s horním otevřeným balkonem, krytým opět mansardovou jehlanovitou stříškou.

Pohled ze zahrady.

STAYES BRIDGEWAY & WILCE A & CATHEDRAL

1000

Severní, zahradní část Bílkem navrhované přestavby je v nákresové podobě značně členitá. Především to platí o střešní části, která je opatřena řadou vikýřů s okny (*tak je tomu i na straně uliční*), sloužících k osvětlení mansardových místností. Okna jsou pro celou budovu navrhována trojdílná, špaletová, členěná v horní části do čtverců, vykazující klasicistní vliv, převedený do potřeb architektury 20. století. Dveře, zvláště na severní straně, jsou navrženy jak s klenbou, tak s horním rovným překladem. Venkovní východní branka, vedoucí k zahradnímu schodišti (viz pohled na nákres ze zahrady), završená do horního kónického tvaru je materiálně cítěna jako kovový výtvar klasicistně-secesní, s vějířovitě vloženými pruty.

Bílek nebyl školený architekt, ale velký smysl pro trojrozměrnost jej přivedl i do oblasti architektury, kde jeho nákresově tvarové určení venkovních pohledů bylo pro něj základem, aniž by svoje inspirace podkládal nutnými statickými výpočty. To pak přenechával profesionálním architektům i stavitelům, při nutných konzultacích o praktickém provedení jeho představ. Stylovost interiérů pak dotvářel doplňky, vycházejícími z jeho vlastní sochařské a řezbářské tvorby, jak dosvědčuje jeho uskutečněný návrh vedlejší vily č. p. 309, postavené pro MUDr. Jaromíra Nečase ml. v letech 1930 – 32.“

Dům č. p. 132, který měl být podle Bílkových plánů přestavěn a rozdělen na dvě části, každá polovina pro jednoho z bratrů, nakonec přestavěn nebyl. Přestavba by si byla vyžádala značné finanční náklady a tak dům zůstal ve své původní podobě. Bratři si celkem rozsáhlou parcelu po délce rozdělili, v pravé polovině zůstal původní dům rodině Viléma Nečase a MUDr. Jaromír Nečas si na vzniklé parcele podle nového Bílkova návrhu postavil známou vilu. A tak se nám z tohoto neuskutečněného projektu dochovaly jen plány – zachovalo se 7 plánů o rozměrech o něco větších než je formát A3 a to nákresy exteriérů a řezy jednotlivými třemi podlažími (sklepy, přízemí a podkroví), většinou v měřítku 1:100.

Václav Suchý

František Bílek: Moje architektura

Moje architektura vzešla z nutné potřeby. Sam jsem pozoroval, jak prázdnota a bezduchost vídeňské architektury rozpíná se daleko za hranice hlavně k nám. Žáci a mistři se stěhovali do našich zemí. Sama Vídeň byla

živa českým poplatnictvím. Kdejaký řemeslník a služka atd. vše od nás. Sama pak vracela nám Vídeň vše otrávené, duchaprázdné a neblahé. Tak bylo v umění i architektuře.

Chtěl jsem na sobě opravovati. Procházel jsem architekturu našich stromů, listů, květů a plodů; všimal jsem si architektury těla člověka i zvířat. Počínal jsem nádobami. Byl zde dobrý a ochotný hrnčíř. Dle mého návrhu točil na kruhu tvary a já je zpracovával. Tvary byly z architektury plodů, květů z přírody. Byly mezi nimi nádoby 100 až 120 cm vysoké. Spisovatelé a umělci z Prahy mají některé nádoby.

Nezůstal jsem při nádobách; povstaly i některé kapličky a náhrobky dle přírody vzorů. A když jsem sám potřeboval stavět (svou pracovnu v Chýnově), obracel jsem zřetel svůj i ke stavbám – architekturám ostatním. Zejména pražské mé pracovny už chovaly myšlenku „pole klasů“. Myšlenka chleba, klasů, pole – je více slovanská. Je zde pole s klasy na stojato a s klasy ve snopu svázanými. Ona myšlenka klasů jde už uvnitř stavení; kliky, panty aj., vše je spojeno s polem a klasy. Sousedovo stavení (nyní už přestavené a pokažené) má myšlenku dubu, listů a plodu.

Stavení „předsíně chrámové“ (myšlenka dvou bdících psů) se neuskutečnila pro rozsáhlost stavby a zatím bez potřeby, protože zasvěcenců chrámu nebylo. Účasten na stavbě betonem v našem pražském domě získal jsem zkušenosti, takže jsem se pustil do soutěže na pražské centrální hřbitovy. Byť omezen podmínkami rozvinul jsem zde chrámy, kaple, mauzolea a žároviště čistě v duchovní architektuře. Velký čas jsem k tomu potřeboval, a výsledku zde žádného nebylo. Člen poroty řekl „to je Bílek“, a vše už tím propadlo. Nicméně zkušenosti veliké jsem vyzískal a mnoho jsem se naučil. Když jsem stavěl své pracovny v Praze, přicházeli architekti: „Žasli jsme nad vaší odvahou.“ Přišel profesor německé techniky a obdivoval stavbu. Profesor K (*Kotěra*), odchovanec Vídně, pověřen při výstavě architektury v Berlíně, za každou cenu vystavoval mé pracovny jako něco nového a výlučného.

Když nastala doba staveb sborů čs. církve, tu vzešly plány několika mých chrámů. Žel až dosud ani jeden neuskutečněn, ne pro slabost a nedostatečnost umělcovu, ale objednavatelů! Obrazy ony jsou uskutečněny, s půdorysy a řezy staveb propočtenými.

Jsou mnohé stavby prokresleny a ztraceny. Celá jedna ulice se ztratila. A plány konzervatoře (celého Žofínského ostrova) jsou ztraceny kdoví v jakých rukách.

Vím, že nad tím bdí ona Vůle, která vše ve mně podnítila a včas tomu dá život.

(Stat' F. Bílka „Moje architektura“ je součástí rukopisu „Poznámky k dílu“ z let 1937-8, uloženého v Archivu Národní galerie v Praze. Vyšla též v knize „František Bílek a jeho pražský ateliér“ v r. 2010.)

František Bílek ve vzpomínkách Vlastimila Kybala

Navštívil jsem nedávno Slaný a na budově městského muzea (bývalé piaristické koleje) na náměstí si četl pamětní desku, která připomínala slavné absolventy zdejší školy. Mezi jmény, která si obvykle pamatujeme ještě ze základní či střední školy, bylo jedno, které mně donedávna vůbec nic neříkalo: Vlastimil Kybal. A odhaduji, že široká veřejnost na tom bude stejně, že je jí toto jméno dodnes prakticky neznámé. Rodák z nedalekého Černochova (1880), později významný historik a diplomat, totiž odešel v roce 1948 do exilu, kde také zemřel, a byl u nás na dlouho povinně zapomenut.

Vyslanec V. Kybal (zcela vlevo) s rodinou v Buenos Aires 1926.

Vystudoval historii a filosofii na Filosofické fakultě Univerzity Karlovy (byl mimo jiné žákem J. Pekaře, F. Drtiny či T. G. Masaryka), titul PhDr. obdržel v roce 1904 za práci *O učení Mistra Matěje z Janova* (tento spis získal následující rok jubilejní cenu Královské české společnosti nauk). Pokračoval ve studiu, nejen historie, ale i politických věd, na univerzitách v Paříži a v Bonnu. Bádal a učinil mnoho cenných objevů v mnoha evropských archivech ve Francii, Španělsku, Itálii, Švýcarsku, Německu, Rakousku i jinde. V roce 1911 získal docenturu pro všeobecné dějiny středověku a novověku (habilitoval se prací *Jindřich IV. a Evropa v letech 1609-1610. Kritický rozbor pramenů a literatury*), v roce 1918 mimořádnou a v roce 1919

pak řádnou profesuru. Ve svých studiích věnoval pozornost výrazným osobnostem české historie (Anežka Česká, Matěj z Janova, Jan Hus ad.), jeho třísvazková monografie *Učení Mistra Jana Husa (1923-1931)* patří stále ke klasickým dílům české husitologie.

Po vzniku Československa se snažil o reformu univerzitního studia, ale než stačil své návrhy prosadit, začíná nová etapa jeho životní dráhy. V roce 1920 vstupuje do diplomatických služeb nové republiky. Nejprve je v letech 1920 - 1925 vyslancem v Římě, kde se mj. podílí na utváření nových vztahů mezi ČSR a Vatikánem, dále v Rio de Janeiru a Buenos Aires (1925-1927), v Madridu (1929-1933) a později v Mexiku (1935-1939). K jeho angažmá ve španělsky mluvících zemích dodejme, že jeho manželkou byla mexická akademická malířka Ana Saenz (1873-1967), se kterou se oženil již v roce 1913.

Když v roce 1939 bylo československé vyslanectví vydáno za jeho zády Němcům, odešel do USA, kde přednášel na několika univerzitách. Po skončení války se do vlasti nevrátil, protože nesouhlasil s politickou orientací poválečné ČSR. Po únoru 1948 zůstal v americkém exilu. V Kongresové knihovně USA se významně zasloužil o uspořádání tamní sbírky českých knih, periodik a písemností. Zemřel v roce 1958 ve Washingtonu.

Až před dvaceti lety byl u jeho syna Dalimila na Floridě objeven rukopis pamětí Vlastimila Kybala, který k tisku připravili Jaroslav Hrdlička a Jan B. Lášek z Husitské teologické fakulty UK. Paměti, které vyšly ve dvou dílech v letech 2012 a 2020, obsahují také několik pasáží věnovaných Františku Bílkovi, které si zde ocitujeme.

„...Je ku podivu, jak mne Středočecha, téměř Severočecha, jižní Čechy již tehdy duchovně poutaly. Moje první větší historické téma bylo věnováno předchůdci husitství, Jihočechevi Matěji z Janova a později největšímu Jihočechevi Janu Husovi. V literární sféře orientoval můj duševní vývoj největší moderní básník jihočeského původu Antonín Sova a hluboce uspokojoval největší selský epik jihočeský Josef Holeček. Ve výtvarném umění již na univerzitě byl jsem hluboce dojat jihočeským sochařem Františkem Bílkem, když nám přednášel ve Slavii o svém umění, o Husovi a svých přátelích Březinovi a Zeyerovi. Nepamatuji se, že by kdo v tehdejší době (bylo to v červnu 1901) zapůsobil na mne vzrušeněji, než Bílek svým křesťanským pojetím umění i života. Souviselo to s tím, že i ve výtvarném umění byl jsem poután více jeho morální než formální stránkou...“ (*Paměti V. Kybala, část I, str. 84*)

„...Jak přes všecko potulování v cizině byl jsem duševně srostlý s českou kulturou, pozoroval jsem z hlubokého dojmu, jaký znovu na mne učinilo dílo Františka Bílka, vystavené v červenci 1908 v kostele u sv. Martina ve zdi. Nezajímalo mne zrovna český myšlenkový základ tohoto díla, ba Bílkovu „Bílou horu“ měl jsem za historicky zcela nesprávnou (totiž pojetí Bílé hory jako důsledku odpadnutí národa od pravdy Boží), ale vysoko jsem si cenil

Bílkův umělecký synthetismus, který ukazoval pozoruhodný vývoj a rytmus a ve svých nejlepších projevech (Mojžíš, Úžas, Modlitba) vedl k opravdovému gigantismu. Pro ideje, pro poctivou práci a pro původní prostředky vyjadřovací, měl jsem sochaře Bílka za jedinečný zjev v českém umění. Zapsal jsem si (*deník L. Kybala z 15. 7. 1908*): „Můžeme být hrdi, že v našem národě žije a tvoří umělec tak původní a mnohostranný, tak přirozený a přece tak rafinovaný, jaký v nejkulturnější společnosti by byl senzací a požitkem. A ještě něco: ten umělec tvoří teprve nějakých 16 roků (tuším od 1892) samostatně, co může vykonat za nějakých ještě 30 roků?“...“ (*Paměti V. Kybala, část I, str. 153*)

*Jedna z Bílkových prací na madridské výstavě
(...a vidí jak i jeho Slunce má Svůj Kříž...).*

„...Ve výtvarné kultuře mým sluncem byl stále sochař jihočeského původu, František Bílek. Jako roku 1908, tak i 1913 mne živě zaujaly jeho skulptury (vystavené v Umělecké besedě v Obecním domě pražském) pro svou tragickou symboličnost a originální výraznost. Vzpomínám Slepců, kteří představovali nesmírnou bídu všech slepců, hmotných i duchovních. A zvláště mne uchvátila Křížová cesta, ve které Kristus vystupuje v desíti výjevech, jež byly vtesány do dřeva jako ploché reliéfy. Přes to bylo v těchto basreliefech tolik životnosti, pravdy a duchovní krásy, že působily jako živé. Měl jsem Bílka za poklad naší země, který za staletí ponese mnohonásobný užitek, a když jsem viděl takovou sílu českou a kochal se jí, byl jsem raději Čechem a veseleji jsem krácel svou cestou, pod naším matným sluncem oné doby...“ (*Paměti V. Kybala, část I, str. 204*)

Ve druhém díle pamětí pak Vlastimil Kybal popisuje okolnosti uspořádání velké výstavy československé grafiky v Madridu v roce 1929, na které byl zastoupen i František Bílek. Umožňuje nám to nahlédnout do pozadí stručné věty v Bílkově životopise (*1929 – Zastoupen na výstavě Exposición del Grabado y del Arte del Libro checoeslovaco, Madrid, Reus.*)² a zasadit si ji do širšího kontextu. Nejprve však dejme opět slovo Kybalovi:

„...Tento neúspěch byl později vyvážen výstavou španělské knihy a dále samostatnou výstavou Goyovy grafiky v Praze, ale dříve než se Španělé objevili se svou kulturou u nás, představili se českoslovenští umělci umění milovnému obecenstvu španělskému. Nebyli to ovšem naši kubisté, již jako odvar Paříže cizinu nezajímali, nýbrž grafické organizovaní ve spolku Hollar a svou původní i rozmanitou tvorbou náležitě připravení uplatňovat se důstojně na mezinárodním kolbišti. Přes dvacet grafiků obeslalo výstavu svými výtvary ve dřevě a kovu, všech technik a všech možných sujetů, domácích i cizích, čerpaných ze života i z přírody, skutečných, myšlenkových i symbolických, a nade všemi vévodil Švabinský mistrovskými veledíly grafickými, před kterými se museli poklonit všichni nestranní kritikové.

Výstava byla konána v Madridě v budově národní knihovny, pod ochranou Společnosti přátel umění (Sociedad Española de Amigos del Arte), jejíž předsedkyní byla infantka Isabela a členy nejlepší jména ze šlechty i kruhů intelektuálních. S grafikou byla spojena výstava knižního umění v bibliofilských ukázkách a celek byl umístěn v zarámovaných i zasklených obrazích, nebo ve vitrínách, jež byly etablovány v salonech vyzdobených luxusně koberci z královské továrny na koberce a palmami. Neocenitelné služby mi při instalaci výstavy prokazoval pan Enríquez, sekretář Společnosti a zároveň ředitel municipálního musea madridského.³ Byl vytvořen čestný výstavní výbor a vydán katalog, kdež bylo podáno ocenění naší grafiky z péra

² Marcela Mrázová: Život a dílo Františka Bílka, chronologický přehled. In: František Bílek (1872-1941), GHMP, Praha 2000, strana 341.

³ Joaquín ENRÍQUEZ, sekretář Museo Municipal. Ředitelem musea byl básník Manuel Machado Ruiz (1874-1947). Pozn. editorů pamětí.

předního španělského uměleckého kritika pana Vegue.⁴

Výstava grafická byla slavnostně zahájena 12. března 1929, při čemž jsem poukázal na význam její pro vzájemné poznání a vytkl jsem, že vystavená díla mají zároveň dokázat naši zralost nejen politickou, ale i kulturní a naši spoluúčast na obohacení a pokroku všeobecné vzdělanosti. Odpověděl mi generální ředitel umění, hrabě de las Infantas, slíbiv, že příštím rokem španělská vláda uspořádá uměleckou výstavu v Praze, a pozvav ČSR k účasti na mezinárodní výstavě v Barceloně. Za Společnost přátel umění místopředseda hrabě Casal pozdravil naši výstavu a dotkl se historických styků mezi Španěly a Čechy v minulosti. Aktu se účastnilo asi sto osob z vyšší společnosti, diplomatického sboru, naši přátelé a kritikové umění. Celek vzbudil živý zájem a vyvolal nelíčený obdiv. Náhodou přijela tehdy do Madridu delegace různých měst z Československa a německý delegát z Liberce po prohlídce výstavy prohlásil, že gratuluje republice, která je zastupována mužem mého kulturního standardu a pochopení pro umění. Výstavu navštěvovalo na sto osob denně a celková návštěva činila přes 2000 osob. Byli mezi nimi i generál Primo de Rivera s ministrem školství a též staříčká infantka Isabela, jež po prohlídce, jež trvala pět čtvrti hodin, tázala se mne, jak se řekne po česku děkuji a s tímto slovem se se mnou rozloučila.

Uměním jsem uhodil na pravou strunu zájmu Španělů o náš národ a jeho kulturu. I neváhal jsem toho plně využít, a nehledě ke křečím politickým, jimiž se tehdy Španělsko zmítalo, rozdělil jsem po ukončení výstavy grafické v Madridě exponáty na čtyři díly a rozeslal jsem je k vystavení ve čtyřech městech poloostrova iberského: ve Valencii, odkud výstava přešla ještě do Murcie, v Zaragoze, v Barceloně a v Lisabonu, na nějž jsem nikdy ve své činnosti nezapomínal. Bylo to poprvé v novodobé historii, kdy Čechové táhli vítězně poloostrovem iberským, dobývajíce poct pro naše prapory. Před tím v letech 1465-7 rytíři čeští, vedení Lvem z Rožmitálu, projížděli Španělskem, dobývajíce rytířských barev od králů a přízně od krásných žen, ale také bojující s četnými piráty. A nyní čeští umělci vzbuzovali obdiv a úctu k našemu národu i státu v největších střediscích iberských..." (*Paměti V. Kybala, díl II, str. 338-340*)

Na madridské výstavě československé grafiky a knižního umění byli tehdy zastoupeni tito umělci: Alex A. Jelínek, František Bílek, Hugo Boettinger, Cyril Bouda, Zdenka Braunerová, Petr Dillinger, Bohumír Jaroněk, František Kobliha, Jan Konůpek, Richard Lauda, Antonín Majer, Arno Naumann, Jan Rambousek, Pavla Rousová-Vicenová, Vladimír Silovský, Jaromír Stretti-Zamponi, Victor Stretti, Tavík F. Šimon, Max Švabinský, Karel Tondl, Karel Vik, Jan C. Vondrouš.

---

⁴ Angel VEGUE Y GOLDONI, španělský básník a literární kritik. Výstava čs. grafiky a knižního umění se konala v Museo Nacional de Arte Moderno 12.-31. března 1929. Výbor výstavy: Mariano Benlliure y Gil, Rafael Altamira y Crevea, Ángel Vegue y Goldoni. Pozn. editorů paměti.

V. Kybal s prezidentem Masarykem.

Informaci o tom, jaká díla tehdy vlastně Bílek na výstavě vystavoval, můžeme získat z vydaného katalogu. Jednalo se o 18 dřevorytů (z celkového počtu 330 grafických děl, které tam byly vystaveny): Strom vyprávějící děsivou zvěst; Uklidnění se vln; Jaká dvojakost; Tělo naše těsné, kruté to vězení; Jsem pánem Tvých zahrad, Tys moje paní; Stvoření světla v nás; Exlibris Kamila rytíře Lhotáka; Exlibris V. N. (Viléma Nečase); Nejvyšší spravedlnost III; Nejvyšší spravedlnost IV; Návrh pomníku B. Smetany v Jabkenicích (?)⁵; Vchod do předsíně chrámové; Z pomníku Petra Chelčického; ...a vidí jak i jeho Slunce má Svůj Kříž; Slyšíme jak mocně modlila se; Duchovní setkání; Život lidský je tůň slz; Spolupráce věků.

⁵ Nejasná položka, v originále je uvedeno jen „návrh pomníku“ (Boceto para un monumento). Znalec Bílkova díla Pavel Myslín se domnívá, že se mohlo jednat o Bílkův pomník B. Smetany v Jabkenicích.

Z poznámky v části katalogu, kde se popisuje české knižní umění, vyplývá, že na výstavě byla i nějaká kniha s Bílkovými ilustracemi (pokud se vůbec nejednalo o nějakou autorskou vazbu), ale nevíme která.

V úvodu ke katalogu charakterizoval jeho autor Á. Vegue y Goldoni mj. krátce i jednotlivé zastoupené umělce a na adresu Bílka uvedl: *František Bílek se podílí na mystické religiozitě a z jeho myšlení plynou vizionářské myšlenky, které spojují aktuální zájmy se středověkými rezonancemi v radikálním tónu.*

V. Kybal výše uvádí, že po Madridu byla výstava rozdělena na několik menších částí, které byly prezentovány ve Valencii, Murcie, Zaragoze, Barceloně a Lisabonu. Tuto informaci se mi nepodařilo zcela ověřit a přikláním se k názoru, že tento výčet – který vznikl po více než 20 letech – není úplně správný. Ve sborníku Hollar (1929-1930) se totiž o této výstavě uvádí, že vedle Madridu byla vystavena ještě v Barceloně, Reusu, San Sebastianu a Lisabonu. Tento sborník také cituje ohlasy španělského tisku. Z nich se dovídáme, že výstava byla v červnu až červenci 1929 v Barceloně, kde měla rovněž velký úspěch, když „ji navštívily téměř všechny vynikající osoby barcelonské, ilustrátoři i nakladatelé – ve 14 dnech přes 2000 osob“. Další část byla v červnu 1929 v Lisabonu, v srpnu 1929 v San Sebastianu a 25. 7. až 5. 8. 1929 v Reusu.

Bílek byl určitě zastoupen na výstavách v Barceloně, Lisabonu a Reusu. Z dochovaného katalogu z výstavy v Reusu dokonce víme, co zde Bílek vystavoval. Měl zde sedm dřevorytů (z celkového počtu 140 grafik): Stvoření světla v nás, Exlibris Kamila rytíře Lhotáka; Nejvyšší spravedlnost III; Nejvyšší spravedlnost IV; Vchod do předsíně chrámové; ...a vidí jak i jeho Slunce má Svůj Kříž, Život lidský je tůň slz. Z toho lze nepřímou vyvozovat, že ostatních 11 grafik, nebo aspoň část z nich, bylo vybráno na výstavy v Lisabonu a San Sebastianu.

Za zmínku ještě stojí, že tato velká výstava členů Hollaru nebyla připravena speciálně pro Španělsko, ale pro Paříž, Londýn a několik dalších anglických měst, kde putovala v roce 1928. Protože i zde měla velký úspěch, zprostředkovalo Ministerstvo zahraničních věcí ČSR její následné zapůjčení na Pyrenejský poloostrov. Je možné, že podnět mu k tomu dal právě Vlastimil Kybal.

Jako určitý most k dnešku dodejme informaci, že Dalimil Kybal věnoval v roce 1999 většinu obrazů své matky Any Saenz Kybalové, které byly v majetku rodiny, Senátu Parlamentu ČR. Tyto obrazy jsou trvale vystaveny na chodbách Valdštejnského paláce.

Použitá literatura:

1. Jan Blahoslav Lášek, Vlastimil Kybal, Jaroslav Hrdlička: Paměti Vlastimila Kybala. Díl I. 1. vyd.; L. Marek, 2012; 249 s.
2. Jan Blahoslav Lášek, Vlastimil Kybal, Jaroslav Hrdlička: Paměti

- Vlastimila Kybala. Díl II. 1. vyd.; L. Marek, 2020; 824 s.
3. Hollar. Sborník grafické práce. Roč. V (1928-1929), str. 36, 124-128, 168-170.
  4. Hollar. Sborník grafické práce. Roč. VI (1929-1930), str. 38, 84-87.
  5. Exposición del Grabado y del Arte del Libro checoeslovaco. Catálogo. Madrid, 1929, 46 s.
  6. Exposició del gravat i de l'art del llibre Txecoeslovac. Catàleg. Reus, 1929, 8 s.

František Kožíšek

(Děkuji členu SFB, PhDr. Jiřímu Benešovi, za upozornění na Kybalovy Paměti, poskytnutí příslušných výňatků z nich a inspiraci pro tento článek. Dále děkujeme Jaroslavu Hrdličkovi za poskytnutí fotografií L. Kybala.)

Vydání mapy „Vysočinou po stopách O. Březiny a F. Bílka“

Společnost F. Bílka pokračuje v mapování Bílkových děl, resp. ve zprostředkování znalostí o umístění těchto děl dalším zájemcům. V roce 2018 jsme vydali mapu „Po stopách F. Bílka na jihu Čech“, ve které jsme ukázali všechna místa v jižních Čechách a přilehlém okolí, která jsou významně spojena s životem Bílka nebo na kterých lze dnes najít jeho díla. Jako pokračování jsme v dubnu 2022 vydali ve stejném formátu a úpravě mapu „Vysočinou po stopách Otokara Březiny a Františka Bílka“, která zahrnuje oblast od Pelhřimova a Počátek na západě po Brno na východě. Tentokrát jsme se ale nezaměřili jen na dílo Františka Bílka, ale i na osoby, díky kterým se Bílkovy práce na Vysočině objevily: básníka Otokara Březinu a spisovatele Jakuba Demla. A tento trojlístek jsme doplnili ještě o mimořádnou ženu: přírodní filosofku Annu Pammrovou, dlouholetou Březinovu korespondenční přítelkyni, která na Vysočině – podobně jako Březina – prožila celý svůj život. Jako jsme se na jihočeské mapě speciálně zaměřili na Chýnov a Tábor, zde se na podrobnějších mapách věnujeme Nové Říši a Jaroměřicím nad Rokytnou, kde Otokar Březina prožil převážnou část svého života a díky tomu i zde nacházíme více Bílkových děl.

Na přípravě mapy, která mohla být opět vydána díky velkorysé podpoře společnosti ČEVAK, jsme spolupracovali s přáteli ze Společnosti A. Pammrové a Společnosti O. Březiny. Mapa je v rozšířené elektronické podobě dostupná na webu SFB (www.spol-fb.cz), v tištěné podobě je k dostání na akcích SFB, v muzeích O. Březiny v Jaroměřicích a Počátkách, v městské knihovně v Chýnově a ve vybraných muzeích a infocentrech na Vysočině a na Táborsku.

František Kožíšek

Setkání členů a přátel SFB

V sobotu 13. listopadu 2021 se uskutečnilo **slavnostní setkání členů a přátel Společnosti Františka Bílka** u příležitosti 30. výročí jejího založení. Členové a hosté, např. paní Mgr. Černá ze Společnosti Josefa Bohuslava Foerster, se v počtu 24 sešli ve 14 hodin v kostele sv. Václava Na Zderaze v Praze 2, kde nás přátelsky přivítala paní farářka Blažková. Po jejích slovech se ujal slova předseda SFB pan František Kožíšek a krátce zavzpomínal na historii vzniku Společnosti a jejího zakladatele pana Šimiceho. Paní Yveta Kožíšková nás podrobně seznámila s historií kostela sv. Václava a s díly Františka Bílka, která se zde nacházejí: jde o český krucifix, stůl Páně se svícný a vyřezávané kostelní lavice. Z publikace F. Bílka přečetl pan Michal Kellner, člen výboru SFB, úryvek z textu „*Jak mi dřeva povídala*“ a paní Alena Strašrybková, vedoucí městské knihovny v Chýnově, úryvek z textu „*Pracovna*“. V provedení pana Blahoslava Rataje, varhaníka ze sboru Církve československé husitské na Vyšehradě, zaznělo v průběhu setkání několik skladeb na historické varhany. Krásným slovem a recitací svých veršů ze sbírky *Jiskření mysli* obohatila setkání emeritní farářka CČSH paní Eva Červená, členka a revizorka SFB. Na její vstup navázal svými vzpomínkami na umělecké pobyty v cizině malíř a grafik pan Pavel Hlavatý. S řadou jeho děl provedených leptem nebo suchou jehlou jsme měli možnost se seznámit v závěru programu. Pan Karel Vošta pohovořil o své publikaci o chýnovských Židech. Program byl Y. Kožíškovou zpříjemněn přednesem veršů Aleše Nevečeřala a později i Eduarda Dvořáka. O činnosti Společnosti Otokara Březiny zajímavě s filozofickým přesahem promluvil pan Jiří Höfer, předseda

SOB a člen SFB. Paní Alena Kubíčková, místopředsedkyně SFB, nás zasvěceně seznámila s činností Společnosti přátel české bible. Na závěr pěkné akce pan předseda poděkoval všem za účast, vyzval ke konzumaci nabídnutých dobrot a připomněl, abychom si nezapomněli vzít sáčky s jablky od paní Strašrybkové. Toto bylo velmi milé a také to, že jsme se při neformálních rozmluvách blíže seznámili. Slavnostní setkání bylo přátelské a pro mnohé z nás inspirativní.

Jaroslava Tůmová

Výstava F. Bílka v Táboře

Husitské muzeum v Táboře (konkrétně Mgr. Lenka Zajícová) připravilo k letošnímu 150. výročí narození F. Bílka výstavu „František Bílek, 1872 - 1941, umělec, mystik, vizionář“, která byla zahájena 20. 5. a potrvá do 9. 10. 2022. Najdete ji v galerii Ambit, která zabírá jedno křídlo rajskeho dvora bývalého augustiniánského kláštera na nám. Mikuláše z Husi. Muzeum připravilo výstavu ze své sbírky Bílkova díla, jejímž základem byly sbírky bývalého chýnovského muzea, které převzalo tábořské muzeum v 60. letech a později je doplnilo o některé novější akvizice. Dvě rozměrově největší díla jsou zapůjčena z tábořského sboru Českobratrské církve evangelické – jedná se o 2,5 m vysoké sádrové reliéfy Boží bojovníci a Tábořské sestry, které měly doplnit existující bronzové reliéfy na Masarykově domě, ale křídlo budovy, pro které byly určeny, nakonec nebylo dostavěno.

Výstava není rozsahem zvlášť veliká, ale o to je rozmanitější a zajímavější. Nejdeme zde nejen Bílkova díla velmi raná (kresba Madony od patnáctiletého Bílka), ale také velmi pozdní. Především jsou zde ale zastoupeny snad všechny oblasti, ve kterých Bílek tvořil: sádrové a dřevěné plastiky a reliéfy, kresby, keramika, knižní vazby, grafiky a ilustrace, slepotisky, návrhy pomníků, plastické kachle s podobiznami, ozdobné řezané rámy na obrazy a aspoň na fotografiích realizace jeho architektonických návrhů. Je zde řada krásných portrétů, především osob spojených s Chýnovem, včetně Bílkových rodičů.

O jednom exponátu jsem přesvědčen, že se vůbec nejedná o Bílkovu práci. Jde o dřevěný krucifix – transfer staršího krucifixu na dřevěnou desku s texty a vyobrazením Jeruzaléma a Golgoty. Bílkova má být ta podkladová deska, jedná se však o dost nepodařenou napodobeninu (především písmo je jiné) neznámého autora, jehož iniciály (MV nebo MJ) jsou na rámu umístěny

vpravo dole. U dvou dalších vystavených prací – dvě kameninová zastavení křížové cesty – bych dal jeho autorství s otazníkem.

K výstavě byl vydán i pěkný katalog, který obsahuje nejen všechny vystavené práce, ale i další, které se již na výstavu nevešly. V závěru katalogu je i přehled dalších Bílkových děl umístěných na veřejných prostranstvích a hřbitově v Táboře a Chýnově. Bohužel i zde se vyskytuje stále opakovaná chyba, když náhrobek Bílkova otce Jana Bílka je zde nazýván náhrobkem Emany Rajského, jehož náhrobek (malý kamenný kříž, rovněž od Bílka) se krčí v těsném sousedství.

Mnou vytýkané drobnosti však nekazí celkový dobrý dojem a proto mohu návštěvu výstavy všem doporučit.

František Kožíšek

Filmy o Františku Bílkovi

Nepočítáme-li pár unikátních, ale krátkých dobových záběrů z předválečných filmových týdeníků (najděte si na Youtube pořad Hledání ztraceného času, díl Naši sochaři) a drobnější zmínky v různých dokumentech o výtvarném umění, bylo o Františku Bílkovi natočeno také několik samostatných filmů. Nejvíce je asi známý film režiséra Josefa Císařovského **Jak paprsek slunce na dřevě života umíral** (45 minut) z roku 2001. Méně známý je dokument České televize z cyklu Cesty víry, který se jmenuje **Chrám v nás. Světy Františka Bílka** a je od režiséra Miloše Záborského; byl natočen v roce 2012 a je dlouhý 26 minut. Tento film si lze kdykoli přehrát na webu České televize.

Kdysi dávno jsem četl drobnou zmínku, že existuje ještě jeden starší, asi ještě černobílý dokument o Bílkovi ze 70. nebo 80. let, ale dlouho jsem nemohl zjistit žádné podrobnosti. Asi před rokem se mi podařilo objevit jeho název (**Jak mi dřeva povídala**), a tak jsem na internetu úspěšně dohledal rok jeho vzniku (1973), režiséra (Miro Bernat) a stopáž (15:13). Později jsem dostal tip, že film by mohli mít v archivu České televize. Skutečně tam film měli (je barevný a vyrobil ho Krátký film Praha) a k mému překvapení jsem zjistil, že prakticky ve stejné době vznikl ještě další umělecký dokument věnovaný Bílkovi: **Duše hlíny, duše dřeva** (scénář a režie Pavel Černý; vyrobil Krátký film Praha pro ČT v roce 1972, stopáž 23:20, černobílý). Film z roku 1972 je namluven Janem Třískou, film z roku 1973 asi Rudolfem Hrušínským (v titulcích není uveden).

Protože jsem stál o to, abychom si mohli ve Společnosti F. Bílka tyto filmy promítat, poptal jsem podmínky zhotovení kopií a promítání. Částka jen za zhotovení kopií se blíží deseti tisícům korun. Naštěstí se díky sbírce mezi členy (i dvěma nečleny) podařilo tuto částku shromáždit, takže nyní jednám jménem SFB s Krátkým filmem a Českou televizí o kopii a licenční smlouvě.

Považuji za nutné zde všechny obětavé dárce zmínit (abecedně): Jiří Beneš, Karel Čulík, Zdeněk Charvát, Radka Kalousková, Michal Kellner, František Kožíšek, Bohumil Král, Václav Pech, Martina Pekařová, Jiří Prášek, Alena Strašrybková, Jaroslava Tůmová a Karel Vošta.

Dopadne-li to s licenční smlouvou všechno dobře, mohli bychom někdy po prázdninách uspořádat první veřejné promítání. Jinak Česká televize připravuje na letošní podzim u příležitosti Bílkova jubilea nový dokument, takže se máme na co těšit.

František Kožíšek

Drobné zprávy

Oprava popisku fotografie na obálce minulého čísla Zpráv (č. 47/2021). Omlouváme se za nesprávný popisek v minulém čísle. Na obálce nebyl posmrtný odlitek ruky F. Bílka (nebyli jsme si tím ani jisti, což jsme uvedli slovem „údajný“), ale posmrtný odlitek ruky Otokara Březiny zhotovený Františkem Bílkem. Odlitek lze spatřit v expozici Březinova muzea v Jaroměřicích nad Rokytnou.

S lítostí oznamujeme, že 8. dubna 2022 **zemřel ve věku 79 let pan Eduard Dvořák, lékař-básník**, který prožil 40 let v americkém exilu, člen SFB. Rozhovor s ním jsme přinesli ve Zprávách SFB č. 38. Svou poslední básnickou sbírku „Přemítání“ vydal na podzim 2021.

První letošní akcí Společnosti F. Bílka byla v neděli 6. března 2022 vycházka **Za díly Františka Bílka do kostela sv. Jana Křtitele na Prádle**. Díky laskavosti faráře J. Židlického ze zdejší malostranské náboženské obce ČČSH jsme měli po skončení bohoslužby kostel zcela pro sebe a mohli jsme si v klidu a důkladně prohlédnout nejen Bílkovy reliéfy, které jsou zde stabilně vystaveny (dřevěný reliéf *Jediný vítěz* a tři sádrové reliéfy z táborského Husova pomníku), ale i jeho drobná díla, která nám pan farář přinesl

z „depozitáře“: keramické vázy, svícen ve tvaru ruky a obraz Jana Křtitele u Jordánu. Škoda, že jsme si zapomněli vyžádat zdejší unikátní barevný obraz *Matka naplnění božích zaslíbení*. Ještě před kostelem nás Yveta Kožíšková seznámila s historií tohoto starobylého románsko-gotického kostelíka a F. Kožíšek pohovořil o faráři B. Lohniském, který vedl zdejší obec v letech 1960-1977 a zasloužil se o umístění Bílkových děl nejen v tomto prostoru, ale i v jiných sborech husitské církve.

Druhou letošní akcí SFB byl výlet **Za Františkem Bílkem do Libčic nad Vltavou**, který se uskutečnil v sobotu 23. dubna 2022. Výlet byl zaměřen nejen na dvě zdejší dochovaná Bílkova funerální díla (socha Krista a kamenný reliéf *Bože, jen v Tobě jest věčné shledání*), která vytvořil pro rodinu Fischerů, která založila a dlouhá léta úspěšně vedla a rozvíjela zdejší známou cihelnu v Letkách. Snažili jsme se aspoň částečně rozkrýt některé vztahy mezi Františkem a Bertou Bílkovými a početnou rodinou Fischerů, ve kterých je stále co objevovat. Na výletě zakončeném u vily Karla Hašlera se nás sešlo asi 25, z čehož více než polovinu tvořili „Fischeráci“ a mile překvapila přítomnost dvou členů SFB až z Táborska.

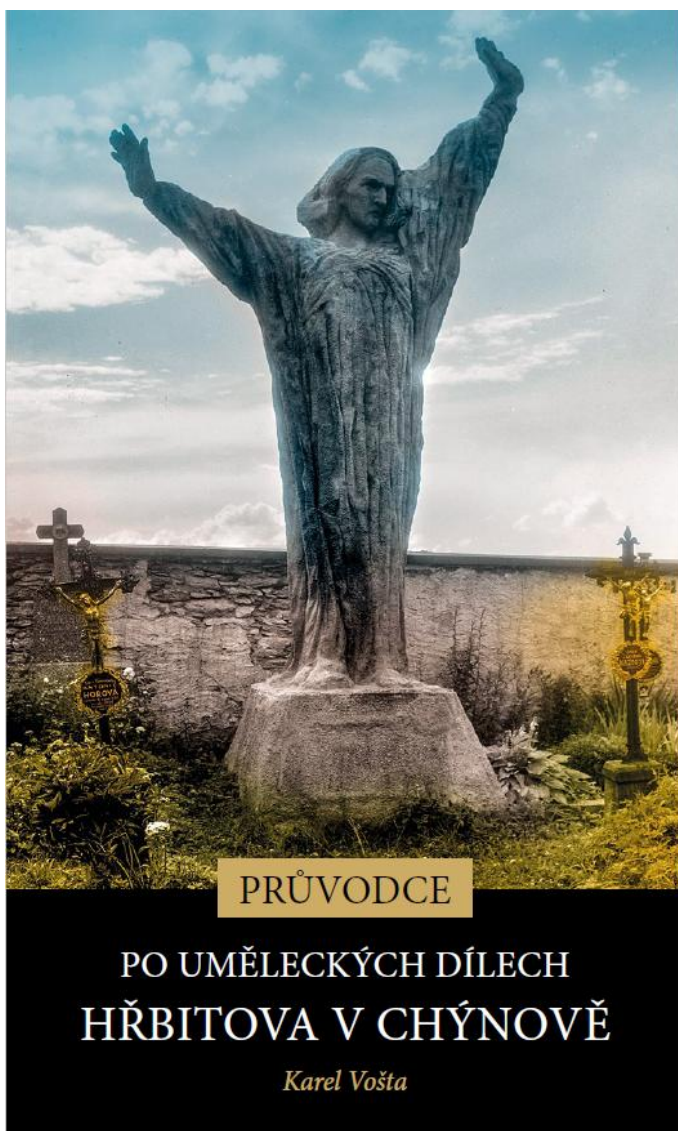
Náboženská obec CČSH na Novém Městě pražském uspořádala 22. 4. 2022 v kostele sv. Václava na Zderaze k 150. výročí narození F. Bílka **koncert a přednášku M. Jindry „František Bílek v liturgickém prostoru“**.

Nově uravená expozice v Bílkově vile v Praze. Přes zimu a jaro došlo ke změně stávající expozice v pražské Bílkově vile a v podkroví byla instalována nová příležitostná výstava o vztahu F. Bílka a O. Březiny, která potrvá do konce roku 2023 a jejíž kurátoři jsou Hana Larvová a Pavel Myslín. Otevření vily se během jara stále odsouvalo, ale 21. června 2022 byla vila konečně opět zpřístupněna veřejnosti.

Galerie hl. m. Prahy vydá k letošnímu Bílkovu výročí revidovanou reedici dnes již nedostupné velké monografie „František Bílek, 1872 - 1941“, která vyšla v roce 2000 a jejíž náklad byl z větší části zničen při povodni, která zasáhla Prahu (a Trojský zámek) v roce 2002.

Jedna z nejznámějších Bílkových plastik, bronzová *Golgota*, byla po řadu let instalována na rozptylové loučce na hřbitově Havlín na Zbraslavi, poté však z veřejného prostoru zmizela. Před několika lety ji však Národní galerie veřejnosti opět zpřístupnila a to v zahradě Anežského kláštera v Praze, kde je každý den během otevíracích hodin zahrady volně přístupná. Je zde trochu ukrytá na jižní straně kostela sv. Salvátora, ale rozhodně stojí za vidění.

MUDr. Jan Reban z Hluboké nad Vltavou, člen SFB, založil v roce 1990 Historický spolek Schwarzenberg, kterému pak dělal dva roky i předsedu. Spolek vydává dvakrát ročně časopis *Obnovená tradice*, letos vstoupil už do svého 33. ročníku. Do čísla 64/2021 (str. 18-16) napsal J. Reban svůj „bilanční“ článek o F. Bílkovi „František Bílek. Apoštol svého díla“. Se souhlasem autora ho přetiskneme na webu SFB.

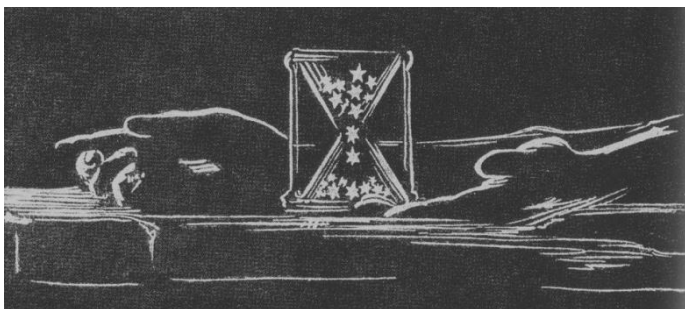

Město Chýnov chystá k letošnímu Bílkovu jubilejnímu roku několik akcí. V květnu vydalo padesátistránkovou publikaci *Průvodce po uměleckých dílech hřbitova v Chýnově*, kterou napsal regionální historik Karel Vošta, rovněž člen SFB. Chýnovský hřbitov kráší nejen díla Františka Bílka, ale i jeho mladšího bratra Antonína Bílka a příbuzného Karla Gabriela. Autor v přehledné publikaci popisuje umělecké náhrobky od výraznějších přes méně nápadné až k hrobu rodiny F. Bílka, nad nímž stojí dílo vůbec nejrozměrnější (Modlitba nad hroby). Pozornost věnuje také základním životopisným údajům objednavatelů náhrobků a jejich rodinných příslušníků, ale i konfesní příslušnosti těchto osob, která má pro pochopení tématu svůj význam. Poprvé tak máme možnost nahlédnout do osobních vazeb F. Bílka k lidem,

jejichž hroby Bílkova díla zdobí. Téměř neznámá je informace, že na hřbitově bývalo ještě jedno rozměrné Bílkovo dílo a to náhrobek rodiny Svobodovy (strýc a teta F. Bílka), který se ale nedochoval a byl pravděpodobně odstraněn ještě před polovinou 20. století. Celkový počet Bílkových náhrobků pro Chýnov byl tedy původně osm, z čehož pět děl zdobilo hroby jeho příbuzných. Průvodce je k dostání na městském úřadu nebo v knihovně za 99,- Kč.

Ana Saenz: retrat Vlastimila Kybala.

NEPRODEJNÉ

Pro své členy a příznivce vydává Společnost Františka Bílka v Praze
www.spol-fb.cz

Kontakt: Alena M. Kubíčková, Křivenická 413/16, 18100 Praha 8

ISSN: 2464-5516

Vydáno v nákladu 100 ks

Redakční rada: František Kožíšek, Michal Kellner, Yveta Kožíšková

Jazyková korektura: Yveta Kožíšková

Administrace: Michal Kellner, Jenštejnova 2253, 253 01 Hostivice

Příspěvky do Zpráv posílejte na: spolecnost.frantiska.bilka@gmail.com